

Izjava razen nedelje in praznikov vsak dan popoldan.

Uredništvo je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6/1, Učiteljska tiskarna.

Dopise frankirati in podpisati, sicer se jih ne priobči. Rokopise se ne vrača.

Inserati: Enostolpna petstotnica 30 vin., pogojen prostor 1 K; razglasi in poslano vrstica po 60 v; večkratne objave po dogovoru primeren popust.

NAPREJ

Glasilo Jugoslov. socialno-demokratske stranke.

Posamezna številka 30 vinarjev.

Naročnina: Po pošti ali z dostavljanjem na dom za celo leto 60 K, za pol leta 30 K, za četrt leta 15 K, za mesec 5 K. Za Nemčijo celo leto 65 K, za ostalo tujino in Ameriko 72 K. — Reklamacije za list so poštne proste.

Upravištvo je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6/1, Učiteljska tiskarna.

Telefonska št. 312.

Vabilo na naročbo.

»Naprej« je postal velik dnevnik, ki ga bomo potrebovali v bodočih političnih in socialnih bojih. Nešteto nalog ima naš dnevnik, ki ga hočemo vzdržati in razširiti med slovenskim ljudstvom, da prodre socialistična misel do zadnje koče.

S povečanjem lista smo morali z ozirom na velikanske stroške za list, zvišati naročnino. Upamo pa, da bodo cenjeni naročniki umeli, da so temu krive gospodarske razmere, in da ostanejo vsi naročniki zvesti »Napreju«, upamo pa tudi, da store vse, kakor bomo storili tudi mi, da se »Naprej« še bolj razširi, zakaj marsikje ga danes še nimajo, kjer bi ga morali imeti.

Naročnina znaša od 1. aprila 1919 na mesec 5 K, četrt leta 15 K, pol leta 30 K, celo leto 60 K. Posamezne številke 30 vin.

Sodrug, sodružice, sodelavci in prijatelji, storimo vsak svojo dolžnost! Uprava »Napreja«.

Adresna debata.

Debata o državni adresi, ki se je vršila te dni v narodnem predstavništvu, je nudila vsem strankam zedinjene Jugoslavije prvo priliko za obširnejše izjave o nalogah države v tem kritičnem času, o njenem ustroju, o pogojih njenega zunanje-ravnanja in njene notranje konsolidacije. Vrstili so se ob tej priliki na parlamentarni tribuni najizrazitejši predstavniki različnih strank; utisli njihovih izjav nam predstavljajo zato najzgovornejšo sliko o duševnih dobrinah in vrlinah, o vidikih in stremiljenjih vseh onih raznolikih in raznobarnih političnih sil, ki si na torišču našega neusmerjenega javnega življenja kosajo in križajo v silnem vrtenju novega narodnega, gospodarskega in kulturnega preporoda.

Povemo tako, da nismo bili s to debato povsem zadovoljni, ker, če izvažamo posamezne svetle momente, nam je zopet pričala, kako smo se mladi in površni in kako zapadeno rad igestam in frazam. Prvi je govoril dalmatinski poslanec Grigorij, ki je s svojo bombastičnostjo pokvaril ves dober utisk, ki bi ga bila njegova izjava o italijanskem nasilju in italijanski diplomaciji nedvomno pustila. Sledil mu je srbski govornik, ki je takoj pokazal

vse večjo parlamentarno spretnost in prakso. Govoril je o pariškem kongresu in o Rumuniji; govoril je na kratko, toda v jedrnatih formah in z elegantno poteznostjo. Razlika med politikom, ki se je šolal na negativni in destruktivni areni bivših nacionalnih bojev v Avstriji, in politikom, ki je zrastle v lastni državi, je bila prežgovorna in očitna.

Veliko se je govorilo ob tej priliki, veliko preveč, četudi je imela debata svoj dober namen, ker je hotela pokazati gospodom v Parizu, kako misli in čuti jugoslovansko ljudstvo o njihovih nakanah in intrigah. Materijala za to je bilo dovolj in razpoloženje veliko in v kolikem se je protestiralo proti evropskemu imperializmu in italijanski pohlepnosti, proti združenju roparskih družb, ki hoče iz Pariza diktirati »mir« poraženim državam in malim narodom, je stalo gotovo za besedami, ki so se čule iz parlamentarne tribune, kompaktno in složno javno mnenje cele Jugoslavije. Ali s tem še niso bila rešena vsa vprašanja, niso bile še izčrpane vse naloge narodnega predstavništva v času, ko je treba takorekoč zidati novo državo in jo braniti proti zunanji in notranji nasilnosti. Zakaj veliko vprašanje je, če niso notranje potrebe še vse nujnejše, nego vsi zunanje-politični problemi. Odnosno, če ni ureditev notranjih razmer pogoj uspešni zunanji politiki.

O notranjem položaju v državi je ob tej priliki govoril le socialistični zastopnik, sodrug Anton Krstan. Značilno, toda naravno! Vsem je bilo očitno, da ni pri nas vse v najlepšem redu, da nismo morda niti pri začetku pravega reda, vsem je bilo znano, da imamo na milijone izstradanih, da trpimo na silnem pomanjkanju vseh najnujnejših potrebščin, da nimamo prave demokracije in da je šla svoboda državljanov rakom zvižgat. Vsega tega so se gospodje predstavniki vsake zase prav dobro zavedali, toda iz vseh njihovih izjav ni bilo iščati najmanjše besede, ki bi opozorila vladno na pretečo notranjo nevarnost. In naj se ne izgovarjajo z navideznim razlogom, da je bila adresna debata posvečena v prvi vrsti zunanji politiki! Saj so notranji in zunanji problemi od nekdanj tako tesno spojeni, da je v tem oziru zvonjenje le po eni strani zvona enostavno nezmišleno.

Da se je gospodov prevela nervoznost, ko je socialistični zastopnik kazal na državne šibkosti in bolezni, odkrival odprte rane na narodnem telesu, in da so jim bile njegove besede, dasi resnične, prerisne, ne-

ljube, je pač razumljivo. Čemu kratiti veselje s takimi žalostnimi rečmi? Saj imamo lastno državo! In če je tema v sobi, glejmo rajši skozi okno!

Adresna debata ima za nas svojo posebno važnost baš zaradi tega, ker je dala našemu proletariatu povod, da se prvič primerno oglasi v Jugoslovanski parlamentu, da predloži gospodom, ki so si vzeli Jugoslavijo v zakup, svoje zahteve in svoje račune.

Njegov glas bo še marsikateremu neljub, ali privaditi se bodo morali in ga primerno upoštevati. Zlasti bo dobro, če se pravočasno prepričajo, da nismo pri državnem vozu peto kolo, da utegnemo nasprotno spraviti voz na ono pot, ki bo za nas gladka in za gospodujoči razred trnjeva.

Od našega programa ne bomo odstopili, gledali bomo nasprotno, da v njegovem imenu pridejo za nami vsi oni, kojih spas je v socializmu, in teh ni malo! Prihodnji boji, prihodnje volitve bodo pokazale, ali imamo prav ali ne.

Prava adresna debata šele pride. Govorili bodo drugi ljudje, ki pridejo iz mase, iz tiste neizmerno, še nepoznane jugoslovanske mase, govorili bodo iz drugih vidikov, z vse drugačnimi besedami, za programe in cilje, ki se morajo uresničiti, ako hočemo, da bo trobineni narod svoboden in srečen.

Vdove in invalidi!

Zdi se, da se še vedno ne zavedate, da ste v Jugoslaviji in ne več v Avstriji. Ne gre vam v glavo, da se more doseči kaj tudi brez »šmirajna«. Tako prihajajo še vedno nekateri k vojaški intendantci za Slovenijo v Ljubljani (oddelek za nakazovanje preskrbovalnic — nadporočnik Hribar) na Friskovec, ter ponujajo tam zaposlenim uradnikom najrazličnejše stvari (denar, živila itd.), v popolno napadnem mnenju, da bo potem »lažje slo«. Zapomnite si torej enkrat za vselej, da je tako podkupovanje nedopustno, kajti uradniki pri intendantci so plačani od vojaške uprave, da izpolnjujejo svojo dolžnost. S podkupovanjem škodite tudi uradnikom samim, ker bo vsak, ki bi sprejel za opravljeno delo kakšno plačilo, brezpogojno odpuščen iz službe. Vsakdo, ki ima pravico do vojaške preskrbovalnice, naj pride na Friskovec, kjer mu bo ista takoj v zmislu drž. zakona nakazana. — Vojaška intendantca za Slovenijo v Ljubljani.

Politične vesti.

Jugoslavija.

Volitve v štajerski deželni zbor.

LDU, Gradec, 28. Dunajski kor. urad poroča: Volitve v štajerski deželni zbor so razpisane za nedeljo 11. maja. Glede volitev v volilnih okrožjih srednje in spodnje Štajerske je odredil deželni svet, da mora biti 21 poslanskih sedežev zasedenih izključno le po izvoljenih. Ob tem ni nobene razlike, ali morajo vsi za volitev upravičeni ali pa samo en del izvrševati na volilni dan resnično svojo volilno pravico.

Italijanska vlada daje podpore laškim dijakom v zasedenem ozemlju.

»Corriere della Sera« poroča iz Rima, da je minister Fradeletto določil vsakemu italijanskemu dijaku v zasedenem ozemlju mesečno podporo 150 lir od 1. marca do 31. julija 1919 z ozirom na sedanje gospodarske težkoče njihovih rodbin.

Po svetu.

Italijanski Narodni svet na Reki.

LDU, Reka, 29. Včeraj se je pričelo na Reki pomladansko zasedanje italijanskega »Consiglio Nazionale«, ki hoče imeti svojo državo in ustvarjati nove zakone. Med zakoni, ki so mu bili predloženi, je tudi zakon o odpravi smrtnih kazni, o odpravi ogrskega in uvedbi italijanskega zakonika na Reki, o izpremembi ogrskega zakona glede zastav, znakov, žigov in grbov, o izpremembi ogrskega zakona o izvrševanju odvetništva in notarstva na teritoriju mesta Reke, zakon o imenovanju javnih uradnikov, o državni administraciji, zakon o izpremembi imen družin italijanskega pokolenja, o izpremembi in modifikaciji tujih obiteljskih imen in še nekaj drugih zanj zanimivih zakonskih predlogov. — »Consiglio Nazionale«, ki si je uzurpiral suvereno oblast, ima 250 članov, ki jih narod ni nikoli izvolil. Od 16.000 mednarodnih socialistov in 20.000 Slovanov ni v tem zastopstvu nobenega.

O stavki železničarjev v Nemški Avstriji.

LDU, Dunaj, 29. O stavki železničarjev poročajo: Od 28. marca naprej ni dospel noben vlak več iz Dunaja. Tudi lokalni promet in obratovanje električne cestne železnice je bilo ustavljeno. Stavke se je udeležilo 320.000 železničarjev, in sicer 100.000 delavcev, 100 tisoč slug, katerim je prištevati tudi sprevodnike.

kurjače in poduradnike najnižjih kategorij ter 120.000 poduradnikov in uradnikov. — Širile so se vesti, da ima stavka politično ozadje in da je s komunističnim gibanjem v zvezi. Domneva se pa, da je stavkarsko gibanje železničarjev izbruhnilo prebitro in da zaradi tega ni imelo uspeha, ki so ga pričakovali komunisti. Okrog poldneva so bila v državnem uradu za promet posvetovala s poštami nameščenci, in sicer s telefonskimi in brzojavnimi poduradniki, ki so se nameravali pridružiti mezdnemu gibanju. Vendar pa do tega ni prišlo, ker je bil po ponovnih pogajanjih okrog 6. ure popoldne med železničarji in vlado dosežen sporazum. Železničarji so s svojimi zahtevami prodrli na vsej črti ter je v soboto na vseh progah pričel zopet redni promet.

Uspeh železničarjev v Nemški Avstriji.

LDU, Dunaj, 28. (DunkU.) Pod predsedstvom poslanca Tomschika so se danes vršila pogajanja med zastopniki vlade in stavkajočimi železničarji. Po nagovoru državnega kancelarja dr. Rennerja so se zastopniki zedinili naslednje: Od 1. aprila do 1. avgusta 1919 dobi vsak moški ali ženski uslužbenec kot doklado za olajšanje gospodinjstva 100 kron za se in 20 kron za vsakega člana svoje družine. Ker do 1. aprila ni moglo natančno določiti odgovarjajočega zneska, dobi ta dan vsak železničar pavšalni znesek 150 kron, ostarek pa kasneje, ko se prejemi končne urede. Dosedanje draginske doklade in nabavni prispevki ostanejo neizpremenjeni. Umirovljeni uslužbeni bivših avstrijskih državnih železnic se podvrženi likvidacijski masi. Nemško-avstrijska vlada si pridržuje pravico, da se zavzame tudi zanje. Glede umirovljenca nemško-avstrijskih uslužbencev po 1. januarja 1919 bo vlada predložila zakonsko predlogo. Izdala bo tudi novo amnestijo. Državni urad za promet bo sprejel v zopetno službovanje vse one železničarje, ki so bili po 1. avgustu 1914 za kazen odpušteni iz službe in ki osebno prosijo za zapetno nameščenje pri zastopništvu za osobe. Za državne železnice se ustanovi posebno zastopništvo za osobe, ki se izvoli na podlagi proporcionalne volilne pravice. Ako to želi tudi osobe zasebnih železnic, se ta zastopništva uvedejo tudi pri teh železnicah. Volitve je treba izvesti takoj. Državni urad za promet se obveže, da vpliva na zasebne železnice, da se približki, dovoljeni za osobe državnih železnic, razširijo

LISTEK.

Severna meja z Nemško Avstrijo.

(Elažpze, katerega je imel dne 18. febr. t. l. delegat Jugoslavije dr. Zolger na mirovni konferenci v Parizu.)

Država Srbov, Hrvatov in Slovencev je na vsem ozemlju, kojega poseduje v nekdanji Avstriji, mejaš z nemškimi ali bolje rečeno ponemčenimi ozemliji.

Kratek historični pregled germanizacije pri Slovencih.

Slovenci, ki so se naselili v teh pokrajinah tekom 6. in 7. stoletja, niso prebivali samo v sedanji Kranjski, Koroški, Štajerski, Goriško-Gradiškanski in vzhodni Benečiji (Furiani), v tržaškem ozemlju in v severni Istri, ampak tudi v vzhodni Tirolski in v Lungau na Solnograškem, potem v sedanjih deželah Gorenje in Dolnje Avstrije do Donave, kakor tudi v zapadnem delu Panonije okoli Blatnega jezera.

Tekom stoletnih bojev z Germani (Nemci, Lombardi, Bavarci in Franki) so izgubili Slovenci več kot polovico svoje prvotne narodne posesti.

Okoli leta 800. so končno Franki popolnoma podjarmili vse koroške in panonske Slovence in že tedaj je pričela v vseh slovenskih deželah

intenzivna nemška kolonizacija. Fevdalna gospodstva in cerkveni dostojanstveniki, ki so »ferro et igno« oznanjevali krščansko vero, so delili med svoje vojake in služabnike oropano ali zapuščeno imovino slovenskih kmetov.

Do 17. stoletja je bil slovenski element porinjen skoro do jezikovne meje, na kateri je prebival v južni Koroški in južni Štajerski še približno pred 60. leti.

Po inicijativi cesarice Marije Terezije in še bolj po oni Jožefa II., je postala smotrena in metodična germanizacija v 18. stoletju državna maksima z očitnim namenom, zgraditi skozi slovenske dežele nemško pot do Adrije.

Tekom zadnjih 50 let je, vsaj po statistiki, napredovala germanizacija toliko, da kaže štetje na Štajerskem stagnacijo.

Na Koroškem pa moramo celo konstatirati neprestano propadanje Slovencev toliko glede obsežnosti ozemlja, na kojem prebivajo, kolikor glede njihovega števila. Leta 1890 je štela ta dežela 101.030 Slovencev, leta 1900, 90.496, leta 1910, pa le 82.212. To izvira od tod, ker so storiše zlasti v tej deželi vse javne, to je državne, deželne, občinske, železniške in deloma tudi cerkvene oblasti vse mogoče, da zadušijo slovenski element. Šole na Koroškem so nemške razen treh, medtem, ko je bilo tam še leta 1860. več

kot 50 slovenskih šol. V Celovcu se je pončevala slovenščina v vseh šolah. Danes so v teh šolah celo izključili latinico. Slovenski otroci se uče tu samo gotških (nemških) črk; tako hočejo preprečiti čitanje slovenskih knjig. Slovenski jezik je skoro popolnoma izobčen iz uradov. Slovenski uradniki so bele vrane; slovenski odvetniki, ki so zahtevali, da se razpravlja pred sodišči v njihovem jeziku, ker so bile prizadete slovenske stranke, so bili disciplinarno kaznovani.

Vojska naj bi bila zadala zadnji udarec slovenskemu narodu na Koroškem. Ono malo število slovenskih inteligentov, posebno duhovnikov, ki smo jih imeli na Koroškem, je bilo obtoženih ali srbofilstva ali panslavizma in radi tega obsojenih v zapor ali iztiranje. Med žrtvami je bil tudi edini slovenski poslanec na Koroškem M. Grafenauer, ki je bil obtožen na 5 let prisilnega dela.

Nemci so hoteli pospešiti navidezno ali resnično germanizacijo teh pokrajin ne samo s silo, ampak tudi s potvarjanjem uradne statistike. To se jim je posrečilo tem bolje, ker že sam izraz »občevalni jezik« dovoljuje največjo zlorabo. Štetje i komisarij, skoro sami Nemci, so vpišali kot Nemce vse one, ki so bili kakorkoli odvisni, bodisi od javnih oblasti, bodisi od nemških gospodarjev, zlasti tudi vse one, ki niso izrecno in formalno izjavili, da so Slo-

venci. Tako so kot čisto nemške označili gotove vasi, v katerih ni bilo po uradni statistiki 10 let poprej niti enega Nemca. Da navedemo samo en vzgled: po ljudskem štetju je bilo na Štajerskem: l. 1900. 409.531 Slovencev in 902.343 Nemcev; leta 1910. 409.684 Slovencev in 983.252 Nemcev. Slovensko ljudstvo se je torej tekom zadnjih 10 let pomnožilo samo za 163 duš, nemško ljudstvo pa za 80.909!!

In vendar se je oficijelno ugotovilo, da število rojstev pri Slovencih dvakrat hitreje raste, kakor pri Nemcih. Med l. 1880. in 1890. n. pr. je bilo na Štajerskem med slovenskim ljudstvom, ki je štelo takrat 388.419 duš, 32.339 novorojencev; istočasno je bilo v isti deželi med nemškim ljudstvom, ki je štelo takrat 794.841 duš, v istem času samo 29.071 novorojencev. Med l. 1890. in 1900. so imeli štajerski Slovenci (400.480 duš) 39.535 novorojencev, Nemci (847.923 duš) pa 39.407.

Taka dejstva se morajo vpoštevati pri določitvi prihodnjih mej, ki mora sloneti na sledečih principih:

Principi, po katerih naj se meje določijo.

Pred vsem je je treba ozirati na narodnost prebivalcev, ki tvorijo kompaktno maso. Mesta in trgi s svojim mešanim prebivalstvom ne prekinjajo zaključnega slovenskega ozemlja; kajti mešani ali nemški

značaj teh ekonomskih ali administrativnih središč je umetni rezultat ponemčevalnega sistema, po katerem so zavzemali vsa mesta v javnih uradih le Nemci. Z izpremembo tega sistema bodo tudi vsi ti izginili.

Da se določi narodnost po tem, kar sem omenil tu zgoraj, se ne sme mo ozirati samo na zadnje ljudsko štetje, treba je upoštevati tudi druge podatke, zlasti starejše statistike in popise jezikovnih mej, potem poljske, ki nam jih nudijo verodostojni pisatelji, Slovec Kozler (1864); Nemci: Petz (1844), Hain (1846); Goernig (1861), Hermanitz (1850), Hauser; letnik Krške škofije za leto 1910 itd.

Naravno je torej, da zahtevamo tudi one pokrajine, katere so začeli pred komaj 50 ali 60 leti germanizirati, kot naše, ker bi pripoznanje nemškega značaja teh pokrajin pomenilo odobritev storjene škode in škandalozno poplačilo za krivico in nasilno raznarodovalno politiko.

Z ozirom na velikanske izgube, ki so jih Slovenci pretrpeli v sled neprestane germanizacije, je le čisto pravično, ako zahtevamo, da obsega naša meja zadnja vas, kjer je še ohranjena tradicija slovenskega čustva.

Popis meje.

Po gori navedenih principih teče nova meja od stare avstrijsko-italijanske meje zapadno od Pontafila

tudi na uslužbenec zasebnih železnic. Vselej stavek se ne sme pozvati noben železniški uslužbenec na odgovor. — Glede uvoza živil se bo vlada trudila, da izpolnjuje pri antantnih državah pošiljanje večjih transportov. Ko so zagotovili zadostna množina živil iz inozemstva, bo vlada zvišala dosežanje živilske odmerke. — Državni kancelar dr. Renner je končno izjavil, da bo državna vlada gledala na to, da zboljša svojim uslužbenecem gnetni položaj. Sedaj pa je treba vztrajati v svrhu dosege miru in svobode.

Sladkorja je na Češkem dovolj.

LDU. Pariz, 29. (Brezlično.) Iz Prage poročajo: Tvorilnice za sladkor razpolagajo sedaj ob koncu sladkorne kampanje z velikimi množinami sladkorja. Zahtevajo od vlade, naj jim kolikor mogoče olajša izvoz sladkorja v zaveznikiške države.

Nemčija plačuje živila v zlatu.

LDU. Pariz, 29. (Brezlično.) Iz Bruslja javljajo: Posebni vlak je pripeljal iz Berlina v Bruselj 275 milijonov mark v zlatu, katere mora plačati Nemčija za poslana živila.

Delavstvo zahteva zvezo z ruskimi sovjeti.

LDU. Berlin 29. (ČTU.) Kakor poročajo listi iz Hesena, se v ruhrskih premogovnikih vedno bolj širi nezadovoljstvo. Med drugimi se zahteva Reno kot mejo. Nemčija tedaj vjetov.

Spartakovci v Nemčiji na delu.

LDU. Monakovo, 29. (ČTU.) Listu »Bayrischer Korier« se o novih načrtih spartakovcev poroča od dobro poučene strani: Ako misli nemška javnost, da bo imela odsej mir pred terorjem spartakovcev, se zelo moti. Komunisti ne bodo prej mirovali, dokler se jim ne bo posrečilo, dobiti vlado v Nemčiji popolnoma v svoje roke. V najširših slojih ljudstva razvijajo obsežno in intenzivno propagando. Povsod, na shodih, na ulicah, da celo v vrstah prostovoljskih čet skušajo pridobiti spartakovci novih pristašev. Komunisti nameravajo najprej vprizoriti novo generalno stavko, kdaj naj ista prične, o tem si sami še niso na lasnem. Pričakujejo za ta slučaj znanih ojačenj iz Hamburga. Kiela in Monakovega. S pomočjo teh ojačenj in z oboženo silo ter sabotažo nameravajo prisiliti delavce, da ustavijo delo.

Povsvetovanje četvorice.

LDU. Pariz, 29. (Dun.KU.) »Agence Havas«: Svet četvorice je danes nadaljeval proučitev obmejnega vprašanja, posebno pa onega glede francoskih mej. Francija zahteva Reno kot mejo. Nemčija trdi ne bo imela več pravice na levem renskem bregu postaviti utrdbe, in vojaška postajališča. — Po ureditvi de potem jadranski problem na francoskega mejnega vprašanja priverstvo.

Namen boljševikov.

LDU. London, 29. (ČTU.) Kakor poročajo »Daily Mail«, se pripravljajo ruski boljševiki v sporazumu z ogrskimi, kot edini zastopniki komunizma, ki točasno drže v dveh državah vladno krmilo v rokah, na velikopotezen napad, ki naj preobrazijo celo Evropo v zmislu komunističnih

načel. Postavili so v osebi švicarskega podanika Moora, ki je znan kot intimen prijatelj velikoruskega direktorja, nekakega centralnega načelnika propagande za to križarsko vojsko boljševikov, ter mu dali neomejeno polnomočje. Njegova glavna sodelovalca sta bivši francoski kapitan Sadoul in neki angleški podanik, katerega prištevajo najoziromu prijateljskemu krogu ministra za zunanje stvari Čičerina.

Iz časopisja.

»Jugoslavija« z dne 25. t. m. prikaže pod naslovom »Vihotapljanje blaga« tudi dejstvo, da imajo neželjeni bankovci višji kurz do 30%, ter da prav bujno procvitajo menjalnice po raznih lokalih. Sama pa (kakor tudi drugi meščanski listi) prinaša inserate, v katerih se javno ponujajo zavodi za kupčijo z denarjem, ki je bila z razglasom o žigosanju izrecno prepovedana. Dvojna morala meščanskih listov v uredniškem in inseratnem delu je že stara stvar. Istotako staro je dejstvo, da se državne uprave nočejo brigati za javno znane grehe, da čakajo vedno na tožnika. Cenzura listov, ki ubija pošteno svobodno misel, se za direktno kršenje zakonov po listih sploh ne briga. Kako popolnoma drugačen mora postati svet!

»Riječ SHS« z dne 22. t. m. slika v uvodu članka »Izdajica«, ki je naperjen proti zdaj že zaprtemu St. Radiču, zahrbtnost politike italijanskih imperijalistov, ki odprto stopajo v zvezo z raznimi sovražniki ujedinjenega Srbov, Hrvatov in Slovencev. Pravi, da Italijani špiunirajo po naših železnicah, če mogoče ne pošiljajo trup na meje okupiranih krajev in da hočejo s priobčevanjem lažljivih vesti o uporih v naši državi zaveznike prepričati, da nismo vredni samoodločbe. Naša delegacija v Parizu ima svoj novinski urad, ki izdaja dnevno svoje vesti, ki pa jih niti en francoski časnik noče priobčiti, ker so, kot člankar sumi, Italijani podkupili časnikarstvo. Francoski imperijalizem se brati iz samega strahu pred Nemčijo z Italijo, vsled česar je momentano Italija diplomatsko tako močna.

Poglavje o „dami“.

V zadnjem času se šopirijo po naših listih in naši javnosti zopet različne »dame«, ki organizirajo ali ki bodo organizirale, in ki bodo delovale na vsemogočih poljih karitativne oskrbe, bolništev in vemo česa še vse... Zavzeli smo temu meščanskemu firlešanu nasproti že parkrat svoje stališče, ali kakor je videti, brez uspeha. Zato moramo že jazneje govoriti in povedati, da poznamo mi žensko, ki se peča z resnim delom, in potem tisto žensko, nič manj kot možko smešno in ogabno frakirajo, ki čuje na ime »dama«, postopa v svili, žametu in zlatu po ulicah brez dela, poseda po salonih, pusti po 16 ur in več delati revne služkinje za to, da »dama« lahko »reprezentira«, da prireja čajne večere, pozdravlja generale, obiskuje 1000 kronske kabarete itd., ki kratkoma živi kot pravi parazit od žuljev drugih. Da gotovi krogi take žakne »cvetice« človeške družbe skrbno goje in časte, ne spreminjajo žalibog prav nič na naši sodbi o njih vrednosti, in dokler obstoji sedanjí družabni red, nas ne moti.

obsegajoč sodne okraje Trbiž in Smolhor, iz katerih se izločijo nemške občine Rattendorf, S. Lorenzen, Weidegg, Weissbrich, Mitschlig, Guggenberg, Troppolach, trg Smolhor in zapadni del občine Moeschach. Ostali del teh okrajev pripada naši državi, ker prebiva na njem sicer mešano, toda po večini slovensko ljudstvo.

Sodni okraj Podkloster ima tudi več kot dvetretjinsko slovensko večino.

Mesto Beljak, ležeče na jezikovni meji, je res močno germanizirano. Kljub temu je treba pripisati državi Srbov, Hrvatov in Slovencev, ker tvori bistveni del slovenskega ozemlja, in tudi radi tega, ker je ekonomsko središče in križišče za vse prometne zveze zapadnega dela slovenske Koroške. Vse ceste in železnice, ki vodijo od slovenskega zapada, juga in vzhoda, — to so Kanalska, Zilska in Rožna dolina — in one, ki tečejo vzdolž ob Vrbskem jezeru, se združijo v tem mestu. Te popolnoma jugoslovanske pokrajine morajo spadati k naši državi. Sicer pa je Beljak eno izmed onih mest, kjer je bil slovenski jezik izključen iz javnega življenja šele koncem zadnjega stoletja. Leta 1857. se je počela tam slovenščina še v vseh šolah. V cerkvah se še danes propoveduje v slovenskem jeziku.

Dalje prereže meja Osojsko jezero in pridruži državi Srbov, Hr-

tijo ti salonski pav, dokler nam one ne motijo ali celo onemogočijo s svojimi »reprezentancami« resnega dela in resnih naših stremenj. Na tisto »almožnost«, »karitativnost« in »ljubezen do bližnjega«, ki prihaja iz teh krogov, kjer velja dobrodelnost za modo in šport, mi prav nič ne reflektiramo, ker vemo, da ima država proketo dolžnost, bridati se za dobrobit vsakega njenih državljanov, in da imajo le-ti pravico zahtevati od države človeka vrednega življenja, ne pa moledovati, kaj bo odpadlo od bogato obložene mlze visokorodnih dam, in to kedar se jim bo to zljubilo. Zato tudi vemo, da si bomo prej ali slej priborili vse, kar gre nam in našim otrokom, in vemo: dobili bomo tudi primerno opremljene ubožnice, bolnice, sirotišnice itd., in vse to, ker mora država skrbeti zanje. Na kar bomo pa prav gotovo pozabili, to bodo vse »častne« in druge »predsednice«, »nadzorovalne dame« in kar je še drugega takega, v nedavnem času še tolikanj avstrijski »vrdnov« lačnega ženskega plevela!

Socialna politika.

Zaščita dece. »Službene Novine« z dne 15. t. m. prinašajo pravilnik, po katerem se na teritoriji države SHS osnujejo posebni odbori za zaščito otrok in sicer: za Slovenijo v Ljubljani, za Hrvaško s Slavonijo v Zagrebu, za Srbijo v Beogradu, Nišu, Skoplju, Bitolju, za Vojvodino v Novem Sadu, za Bosno v Sarajevu, za Dalmacijo v Splitu, za Črno goro pa v Cetinju.

Dopisi.

Hrastnik. V nedeljo, dne 23. t. m. so tukajšnji jugoslovanski demokrati priredili shod v Šoli. Povabili so dr. Ravniharja iz Ljubljane. Udeležba je bila »ogromna« (reci in beri trideset)! Med temi je bilo 6 delavcev in še izmed teh 3 socialni demokrati! Je pač povsod smola! V industrijskih krajih za take »demokrate« pač ni prostora.

Laški trg. Dne 2. marca so sklicali shod liberalci v Šoli. Napovedan je bil za 3. uro popoldan. Prišel je gospod Juvan iz Ljubljane. Na shod je prišlo 13 ljudi in še med temi je bilo nekaj socialnih demokratov. Čakali in čakali so, a tako zaželenih poslušalcev ni bilo. Vse slabše udeležbe ni mogel gospod Juvan poročati o dobroti NDO. Svetujemo mu, ker že hoče delavcem pomagati, naj se peče k svojim pristašem v Celje, k Smrtniku, Karlovškemu itd., ki so pristni jugoslovani in jim priporočamo, da zboljšajo sramotne plače pivovarniških delavcev. Vse tovarne so upeljale po 1. januarju osemurni delavni; pivovarna pa, kateri načeljujejo sami pristni liberalci, je šele po intervenciji naših sodrugov vpeljala osemurni delavnik in to komaj v mesecu marcu! Delavstvo to vidi, radi tega pa tudi obrača hrbet tem »osrečevalcem« naroda.

Laški trg. V nedeljo, dne 23. t. m. se je vršil javen shod naše stranke. Shodu je predsedoval sodrug Kuntara, otvoril je istega sodrug Martin Stefe. Poročal je sodrug Malovrh o političnem položaju. Napadal je vojne dobičkarje in slikal bedno stanje naših ubogih invalidov. Razložil je zahteve kmetov in utemeljeval

ko na Gosposvetskem, kakor na Kosovem polju.

Meja pridružuje Jugoslaviji dalje slovenski (južni) del občine Sv. Janez na Mostiču, ki spada v okraj Svinec, in obsega okrajno glavarstvo Velikovec. Razven občine Puštrica mora spadati ves ta okraj, v katerem je pet šestink prebivalstva slovenskega, k državi Srbov, Hrvatov in Slovencev.

V sodnem okraju Sv. Pavel se pripiklopi naši državi poleg slovenske občine Ostrica, občine Dolnji Dravograd in Labud, ki se morajo smatrati za mešane.

Potem prestopi meja na Štajersko in objame celo okrajno glavarstvo Slovenji Gradec, čigar prebivalstvo je najmanj do 85% slovensko. Od okrajnih glavarstev Lipnica in Radgona pušča meja naši državi samo slovenske občine ali one, ki so bile tekom zadnjih let na pol germanizirane. Tu tvori reka Mura od Spilja do Obratne naravno mejo. Pri Obratni prekačaji nova meja Muro in doseže pri vasi Grunzla ob Kučnici sedanjo mejo med Avstrijo in Ogrsko.

Na vsem ozemlju južno tu gori popisane črte prebiva slovensko ljudstvo kompaktno. Samo v središčih, kjer imajo sedež upravne in sodne oblasti, srečamo tudi Nemce, ki tvorijo po uradni statistiki večino v Mariboru in Celju.

zahtevo ločitve cerkve od države. Pozval je navzoče v politično organizacijo in slikal potrebo po delavskem in kmečkem časopisu »Napreju« in »Ljudskem glasu«. — Izvolil se je končno nov odbor krajevne politične organizacije. Ista šteje že danes okoli 150 članov (za Laški trg razveseljivo). Udeležba je bila naravnost sijajna. Velika dvorana je delala razne neslane medklince, najbolj se je razsrdila radi napada na vojne dobičkarje. Je-li tudi kaj prizadeta?

Dnevne vesti.

— Ženski protestni shod, ki se je vršil včeraj v »Mestnem domu«, je bil sicer številno obiskan. Sklenilo se je, poslati danes dopolne deputacije k deželni vladi zaradi znižanja cen živilom. Shod so pozdravili tudi zastopniki socialne demokracije. Žal pa, da na shodu ni bilo discipline, ker shod ni vodila nobena stranka. Za razmotrivanje takih vprašanj mora biti pač na shodih več resnosti in več razumevanja položaja in poti, po kateri se dajo razmere izboljšati.

— Za narodno predstavništvo se iščejo za takojšnji nastop službe: dva dobra prevajalca iz srbskega na slovenski jezik in obratno, dva dobra stenografa in dve dobri stenojepisnici. Ponudbe naj se vpošlejo predsedništvu deželne vlade za Slovenijo v Ljubljani.

— Vojni dobičkarji. Nerazumljivo nam je, da vlada še do danes ni nič ukrenila, da bi se vojnim dobičkarjem zaseglo prisleparjeno premoženje. Ljudstvo strada, hodi strgano, nima obuvaj, vojni dobičkar pa živi v izobilju ter gleda na ubogo paro s prezirljivim nasmehom. Ako vlada ne bo nujno ukrenila zasega premoženja tem pijavkam, se zna zgoditi, da bo končni rezultat zelo ničev. Vsaj ti gospodje sedaj sipljejo »prisušene« tisočake v svoje osebne namene z obema rokama. Tako si na primer dela toplo gnezdo vojni dobičkar Peter Stepic iz Spodnje Šiške. Samo za popravilo svojega stanovanja je žrtvoval nič manj nego 120.000 K. — Ljudje, pomislite, koliko gorja in bede bi se s tem denarjem olajšalo revežem, tako pride pa le posameznikom v njih osebno korist. Pozivljamo vlado, da nemudoma ukrene, da se vojnim dobičkarjem odvzame prigrlovanje premoženje in se obrne v dobrobit celokupni bedi. Socialna politika.

— Zveza trgovskih nastavlencev na slovenskem ozemlju. Članski sestanek se vrši v sredo, 2. aprila ob pol osmih zvečer v društvenih prostorih. Na dnevnem redu so važne društvene zadeve. Vabljeni so vsi člani ter sploh vsi trgovski nastavljenci. — Odbor.

— Ustanovni občni zbor »Splošnega društva jugoslovanskih vpokojencev« se vrši dne 3. aprila točno ob 2. uri popoldne v »Mestnem domu«, (velika dvorana.) Na dnevnem redu bo volitev in odobrenje pravil. — Železničarskim vpokojencem. Po sklepu deželne vlade za Slovenijo se bodo izplačevali železničarske pokojnine na račun penzijskega ozioroma provizijskega zaklada od 1. aprila 1919 naprej izključno le pre-

jennikom jugoslovanske narodnosti. O pripadnosti posameznika bo odločevala vlada samostojno na podlagi verodostojnih podatkov. Kot take se bo smatralo uradno kolekovana potrdila občinskih uradov o narodnosti vpokojencev. Pristojen je občinski urad bivališča. Ta potrdila naj vpošlejo vsi vpokojenci, ki bi pokojnino pravočasno ne prejeli, na ravnateljstvo državnih železnic v Ljubljani. Percipijenti drugih narodnosti naj se radi nadaljnega izplačevanja obrnejo na vlado države, kamor po svoji narodnosti pripadajo. Pripomni se, da se nahaja zastopništvo Nemške Avstrije (Dr. Fasching) v Ljubljani, Valvazorjev trg št. 6. — Ravnateljstvo državnih železnic v Ljubljani.

— Zdravstveno stanje mesine občine Ljubljanske v času od 16. do 22. marca 1919: Novorojencev 16, mrtvorojenca 2, umrlo je 25 oseb, med njimi 13 domačinov in 12 tujcev, in sicer za vratiko 1 (tuka), za jetiko 4 osebe (med njimi 1 tujec), samomor (uton) 1, za različnimi boleznimi 16 oseb, za pljučnico 1, za pegavico 2 osebi. Za kužnimi boleznimi je obbolelo za vratiko 1 domačin, 1 tujec; za pegavico 1 domačin, za malarijo 2 tujca.

— Proti našim železničarjem! Vsem slovenskim železničarjem v Podbrdu so izročili Lahi odpustnice ter jih kratkim potom spodili iz stanovanj. Plačo so jim ustavili že meseca februarja.

— Brezvestna propaganda. Pred kratkim so italijanski oficirji pri razdeljevanju hrane prisilili vaše otroke v Trnjo pri Sv. Petru, da so poklekali in z dvignjenimi rokami prosili kruha. Nato so jih tako fotografirali in slike poslali v italijanske ilustrirane časopise, ki naj razširjajo in spričujejo plemenito delovanje Italijanov v »srednjem« ozemlju.

— Nečloveška obsedba. Pred par dnevi so v Trstu obsodili 24-letno Ivanka Ambroževico iz Slavine na 32 mesečni zapor, ker so našli pri njej en izvod »Slovenca« in pismo, ki ga je prinesla iz Ljubljane. Odpeljali so jo v prošlu ježo v Benetkani.

— Nov tednik je pričel izhajati v Osijeku 23. t. m. pod naslovom »Socialista«, kot glasilo socialno-demokratske stranke.

— Ponesrečil se je pri jahanju policist Gregorič v Peščenici na Hrvaskem, ko je hotel s svojim konjem preskočiti tri metre širok in en meter globok jarek. Konj je padel v jarek tako nesrečno, da je prišel policist pod njega in se v blatu zadušil.

— Dijaški zbori. Hrvatska vlada je srednješolcem dovolila, da se organizirajo. Dijaki so se na svojih zborih izjavili za odpravo veronauka iz šol.

— Svobodna trgovina je povzročila vedno zviševanje cen. Sol prodajajo po Osijeku že po 11 K za kg, za 1 kg masti zahtevajo 60 K itd. Potem se pa »gospodje« še čudijo, če delavci in uradniki zahtevajo zvišanje plač!

— Pomanjkanje užgalic je občutno po celi naši državi. V Beogradu in Zagrebu se plačuje za eno škatljo užgalic 1 K 80 vin, do 2 K. V Osijeku se prodajajo užgalice madžarskega izdelka v zavojih 60 do 80 K za kilogram. Pomanjkanje pa izkoriščajo seveda tudi verziški, ki so pri vsakem sličnem slučaju takoj na delu za svoje brezdelje in izkoriščanje bednega ljudstva.

Domačoldu reko Krko in pri Keresi Malo Krko in od tu sledila razvodju med Krko in Lendavo.

Prebivalci Prekmurja so zadnji zastopniki panonskih Slovencev, ki so prebivali pred invazijo Madjarov, po skoro vsej srednji in zapadni Ogrski in bili tam organizirani v lastni državi; kateri je načeloval knez Kocel. Glavno mesto te države je ležalo ob Blatnem jezeru. Danes šteje slovensko prebivalstvo Prekmurja 92.000 duš. Napisalo se je več del v njihovem narečju in anglikanska biblijska družba je objavila v tem narečju popolno prestavo sv. pisma.

Na Ogrskem ni imel slovenski jezik nobene pravice. Bil je izključen iz šol in ni eksistiral kot uradni jezik. Kljub temu so tamošnji Slovenci ohranili svojo narodnost in narodno zavednost. Z navdušenjem so pozdravili jugoslovanske čete, ki so prišle po razpadu avstro-ogrske monarhije, da jih osvobodijo madžarskega jarma. Enodušno žele videti svoj teritorij za vedno združen z državo Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Na slovensko Prekmurje se naslanja na jugo-zapadu ozemlje Vel. Kaniže, na katerem prebivajo izključno Hrvatje z levega brega Murice tvoreč kompaktno enoto s svojimi brati v Medjimurju.

Prekmurje.

Ime Prekmurje se nanaša na oni del Ogrske, ki leži med Muro, Kučnico in Rabo in se razteza proti severu do Moštra, Sv. Gotharda in proti vzhodu skoro do Krke.

Po narodnostnem principu pripadajo prebivalci te pokrajine državi Srbov, Hrvatov in Slovencev, kajti po veliki večini so Slovenci i po rodu i po jeziku.

Etnografska meja zahodne strani Prekmurja bi mogla služiti za politično mejo napram Nemški Avstriji, in sicer tako, da bi ne bila v tem obsežna dolina Doberbach, v kateri prebivajo Nemci. Na severu bi meja sledila od Dolnega Sanoka naprej reki Rabi do Haromhas-a, tu bi se obrnila proti jugu, dosegla pri

Bliza se 1. maj!

Pripravljajte se, da ga primerno praznovate! Vse delavske organizacije vašega kraja sestavite skupen odbor, ki naj izdelata načrt za proslavo 1. majnika. Ako želite za ta dan slavnostnega govornika, sporočite to najkasneje do dne 10. aprila t. l. tajništvo naše stranke.

Tajništvo JSDS Vam bo na vprašanje rade volje dajalo vsa potrebna pojasnila glede 1. majnika. Opozorjamo vas tudi na oglas glede majskega spisa, ki izide za 1. maj.

Letošnji 1. maj mora biti sijajna manifestacija proletarijata, ta dan naj vidi naša država moč zavednega organiziranega proletarijata! Na delo tedaj za 1. maj!

Iz stranke.

Shodi.

Političen kurz za žene prične v sredo, 9. aprila ob 8. zvečer v prostorih krajevnih političnih organizacij, Mahrova hiša, 1. nadstropje. Soderužice, ki se ga bodo udeležile, naj prijavijo svoji naslov, upravi »Napreja«.

Poročila.

Mokronog na Dolenskem. Da tudi v našem, doslej zagrizeno liberalnem trgu, prodira socialistična misel, je pokazal javen ljudski shod v nedeljo, dne 23. t. m. ob 2. uri popoldne. Četrť ure pred začetkom shoda so prikoračili v trg karmelski rudarji in kmetje z razvito in močujočo plapolajočo rdečo zastavo na čelu. Ob napovedani uri je otvoril shod sodrug Ivan Gruden in predlagal v predsedstvo sodr. Roka Strgarja, ki je po izvolitvi pozdravil zborovalce, kateri so napolnili prostorno dvorišče gostilne gospe Majcen. Kot prvega je podelil besedo sodrugu Čelešniku iz Ljubljane, ki je referiral o političnem položaju. Najprej je orisal početek in razvoj socialne demokracije. Pokazal je na položaj v Nemški republiki, kjer je socialna demokracija pri zadnjih volitvah dobila polovico vseh oddanih glasov in je krnilo te nove republike v njenih rokah. Tudi v Nemški Avstriji je socialna demokracija izšla iz boja kot najmočnejša stranka. Na Češkem so se združili socialni demokrati z narodnimi socialisti v skupen blok in že danes je gotovo, da bo socialna demokracija tudi tam pri volitvah izšla kot zmagovalka iz boja. Na Ogrskem se pripravljajo socialisti na volilen boj z vsemi močmi, njihovo časopisje upa, da i tam odnesejo venec zmage. (Op. ur.: Prevrat, ki je nenadoma nastal na Ogrskem, kaže, da so se socialisti združili s komunisti in ustvarili republiko sovjetov. Volitve se ne bodo izvršile.) Severna Italija je bila že pred svetovno vojno prepojena s socialističnim duhom in kakor nam poroča »Avanti«, glasila stranke v Italiji, se tudi tam niso moglo ljudske mase ustaviti rešilnemu valu socializma, prepojene so s tem duhom in samo čakajo miglaja, da vržejo s seboj okove, v katere jih je vkoval imperializem v družbi z militarizmom. Svet dobiva polagoma, s siurnostjo socialistično lice. Pa tudi pri nas je svetovna vojna v tem oziru storila svoje edino dobro agitatorično delo. Prej zastopljeno kmečko in delavsko ljudstvo je v petih letih gorja in pomanjkanja izpregledalo in začutilo, kako so ga vodili za nos liberalni in klerikalni politiki. Nič več ni hotelo verovati v frazistične klic: »Vse za vero, dom, cesarja!« In to slovensko ljudstvo želi danes socializem, ker je spoznalo, da le potom njega pride do svojih pravic. — Dalje se je pečal govornik z mirovno konferenco v Parizu, nazivajoč jo »mešetarški semenje«. Kljub temu, da so koncem vojne narodi z upanjem zrl v Pariz, pričakujoči od tam rešitve in svobode, vendar so se polagoma začeli zavedati, da bo mir, sklenjen v Parizu, enako imperialističen, kakor je bil nemški mir meča v Brestu Litovskem. Šele teden dni je preteklo, kar nas je presenetila vest, da je ta »mirovna« konferenca v Parizu določila meje naših novih držav ter izročila stotisoče Slovencev in Hrvatov na milost in nemilost pohlenemu laškemu imperializmu. Pozneje smo izvedeli, da je bila ta vest preurjenjena. In v Ljubljani so ono nedeljo vihrale črne zastave, vršili se je protestni shod in obhod po mestu. Tedaj o se prvič začeli vzdikati: Wilson ali Lenin. Prijatelji! Ljudje, ki so takrat demonstrirali po Ljubljani, pač niso vedeli, kako dalekosežne posledice ima lahko ta klic. Nezreli fantiči so v svojem navdušenju za narodno osvobodjenje klicali na pomoč ruski boljševizem, ne zavedajoč se, kaj to pomeni. A tudi meščansko časopisje je po svoje komentiralo ta dogodek in bilo je za to,

da ustvarimo jugoslovansko irendito. Ščuvanje na novo vojno je bilo to. Treba pa je pibiti javno, da so najglasneje ščuvali oni, ki so ves čas svetovne vojne sedeli doma na zapetku in bili »unentbehrlich« za strazho ženam in otrokom, pri tem ko je ubogo kmečko in delavsko ljudstvo krvavelo v strelskih jarkih. Tudi v Jugoslaviji bi v tem oziru ne bilo nič boljše, če bi prišlo do nove vojne. To so nam dovolj jasno pokazale »legije« prostovoljcev za Koroško Vojni dobičkarji, kramarji in vsa taka ropotija, ki ima polna usta »narodnosti«, so se takrat skrili v kot in pustili, da so se javili v fronto mlečnozobi fantiči, ki so jedva dobili zadaj zašite hlače. Mi socialisti smo proti vojni, posebno pa proti taki, v kateri odloča le par ministrov in politikov. Ljudstvo naj z glasovanjem samo odloča, ali hoče v strelski terek ali ne. Dolžnost diplomatov je, da uporabijo vsa sredstva, ki so jim na razpolago, da preprečijo medsebojno klanje narodov. Gotovo, da socialisti nismo in ne bomo nikdar odobraval nasilne okupacije krajev, v katerih živi kompaktno slovensko in hrvatsko pleme. Mi priznamo le tak mir, ki se bo sklenil na podlagi samoodločbe narodov in po medsebojnem sporazumu od ljudstva do ljudstva. Neumestno pa je, če par neodgovornih fantičev po ljubljanskih ulicah kliče na pomoč boljševizem le zato, ker njihova prenapeta domišljija ne more domnevati, da čaka italijanska armada le na miglaj, da zasede še ostale slovenske kraje. Antanta ima še vedno moč, da more streliti slovensko pleme. A resnica pa je, da bodo državniki v Parizu z imperialističnim mirom sami sebi zadržili zanjko okrog vratu in da bodo narodi antante kmalu spoznali, da tak »mir« ne more biti trajen. In takrat bo stopil na plan organiziran internacionalni proletarijat ter dal narodom ono svobodo, ki jih hrepene po njej. — Nadalje se je govornik pečal z vedno naraščajočo draginjo, ki tira proletarijat v obup. Slovenci smo pri tem najbolj udarjeni. Kopica hrvaško-slovenskih bogatašev se je zedinila in dobila vpliv tudi na vlado v Beogradu. Od tedaj gredo cene vedno bolj kvišku, v nedogledno višino. Proletarec si danes ne more privoščiti mesa, predrago je zanj. Kmečko ljudstvo, bajtariji in podobni, si ne morejo kupiti ničesar, kajti njihova plača oziroma prejemki zaostajajo jedva za bomo kosilce. Kje je zajtrk, večerja, kje obleka, obutev itd. Vlada v Beogradu bo morala kreniti na drugo pot in napeti ves silo, da pomaga in ščiti nestradano ljudstvo. Nezadovoljnost in lakota delata nemire in pobune; zato je dolžnost vlade, da pomaga, kolikor more in kjer je potrebno. Nič ne sme pričakovati, da bomo v Jugoslaviji dobivali »mano« in da ne bo treba nič delati. Vara se, kdor misli tako. Nikjer na svetu ne bodo trpeli in krnili lenih. Treba se bo v potu obraza truditi za vsakdanji kruhek; a to bomo pa smeli in tudi bomo zahtevali, da se ob naših žuljih ne bodo redile buržoazne pljavalke, kakor je bilo to v navadi v poglani Avstriji. — Priporočal je koncem govora, naj delavci in kmetje ustanovljajo politične organizacije socialno-demokratske stranke in naj naročajo naš dnevnik »Napreje« ter tednik za kmečko ljudstvo »Ljudski glas«. Kažoč na viltirajoči rdeči prapor, je končal govor: »Pod takim rdečim praporom smo se borili za svobodo in pravice proletarijata in ob vihranju rdečega prapora bomo vsi kakor eno korakali k zmagi. Naj živi internacionalna socialna demokracija!« — Sklepno besedo je imel predsednik shoda sodr. Strgar, ki se je v imenu zborovalcev zahvalil poročevalcu za poučljiva izvajanja, proseč ga, naj deluje na to, da stranka v najkrajšem času priredi še več takih shodov, kajti ljudstvo želi pouka, da bo vsaj vedelo, kakšni so cilji, h katerim ga pelje socialna demokracija. Doslej to ljudstvo ni moglo spoznati socialistov, ker pri nas ni bilo shodov, šele v svetovni vojni so se kmetje in delavci po tujih krajih seznanili s socialističnim naukom Karla Marxa. S pozivom na naročbo delavskih in kmečkih socialističnih listov je zaključil ta izborni in agitatorično zelo učinkujoči shod.

Sv. Marieta pri Rimskih Toplicah. V torek, dne 25. marca se je vršil pri nas javen shod socialistične stranke. Udeležba je bila povoljna. Poročal je sodrug Malovrh. Posledu se jih je lepo število dalo politično organizirati. Naročili so se tudi na »Ljudski glas«. — Naprej, kajti dan se!

Črešnjevec. Dne 16. marca so priredili socialni demokratje javen shod z dnevnim redom: Draginja in navijanje cen. Na shodu so govorili: sodr. Marčič, Bračič, Stropnik in Oprauš. ki je shodu tudi predse-

val. Zborovalci so se popolnoma strinjali s predlogom, da se izvoli deputacija, ki bi posredovala pri okrajavju. Ta deputacija je v resnici tudi nekaj dosegla. Politični položaj je vzrok draginje. Klerikalci so napravili v »Slov. Gospodarju« z dne 20. marca laž, da smo hulaški proti Srbom in Jugoslaviji. Ne vem, kako more dopisnik tega članka to trditi. Govornik je na shodu bil kapitaliste in izkoriščevalce ljudstva. Če je naš sodrug svoj govor zaključil s tem, da hočemo z vso silo delati na to, da dobimo jugoslovansko republiko, tega gospod dopisnik vendar ne more »zameriti!« Obžalujemo dopisnika članka v »Slov. Gospodarju«, da je tako kratkoviden in plitek!

Ženska krajevna konferenca za Ljubljano in okolico.

Dne 25. t. m. ob 3. uri popoldne se je vršila v bivši Mahrovi hiši »ženska konferenca«. Zborovanje otvoril sodr. Anton Štebiv imenu krajevnih polit. organizacij J.S.D.S. Predsedovala je soderužica Marica Urbančeva, za zapisnikarico je bila izvoljena soderužica Mara Lemeževa. Dnevni red konferenci je bil naslednji: 1. Politične pravice žena. 2. Organizacija. 3. Raznorošči. — Povdarja, da ima konferenca namen, pospešiti in določiti smer boju, ki ga moramo s podveto silo voditi za politično, socialno in kulturno enakopravnost žene. Pred vojno je bila žena dovolj sramotno zastopljena, po volilnem redu stare Avstrije. Le žene, norci in zločinci niso imeli volilne pravice v državni zbor. V drugih zborih, so volile le imovitejšje — davkoplačevalke, proletarke so bile tu brez pravice, v socialnem oziru je bila žena brezpraven kulij. Tudi kulturno je žena neupoštevano, brezpravno bitje, kar značijo naše zastarele šole za žensko mladino.

K prvi točki izvaja, da je najbolj priljubljeno orožje, ki ga rabijo nasprotniki političnih pravic za žene: češ, da je fizično manjvredna in da duševno zastaja za možem. Ta obsojda šepa in je zelo krivična. Žena vrši najtežji in obenem najlepši poklic: materinstvo. V resnici prične dekletce, ki je bilo do približno 10. leta enake moči kot deček, izgubljati na svoji moči. V nji se namreč prične presnavljati organizem za rojenje, in se nadaljuje do njenega 28. leta. Kljub temu, da je žena vsled tega izgubila nekaj svoje produktivne sile, jo kapitalizem neobzirno prilaga k delu in velikokrat k delu, ki je njenemu organizmu skrajno škodljiv. Na ženo se ne ozira niti v slučaju nosečnosti. Kdo jo vpraša, če je to prenaporno in škodljivo njenemu zdravju in otroku? Pri sramotnem socialnem položaju mora delavska žena že v drugem, tretjem dnevu po porodu iz postelje, ker nima postrežbe. Delati mora prezagodaj najtežja dela v družini. V tovarno mora tudi že po 6 tedenski varstveni dobi zopet na delo. Tedaj se podvoji njeno robotanje. Delati mora poleg 8 ur v tovarni še 8 ur doma — in skrbeti. Ves čas njene odsotnosti se zanemarlja njena deca. Največkrat vsled zaposlenja v tovarni in vsled slabe prehrane ne more dobiti delavske mame. Malemu proletarskemu otroku je od tega časa naprej nastopila doba, v kateri ga ogroža beda s smrtno. V najboljsem slučaju z boleznijo, ki je mnogokrat usodna za vse njegovo življenje. Žena ni duševno manjvredna; pač pa drugačnega čustvovanja kot mož. Govorila je dalje soderužica Marica Rakovec sledeče besede, ki so našle splošno priznanje:

Vem, da bo kateri izmed Vas še v spominu, kako so se bojevale angleške sufragetke s svojo vlado, ko so zahtevale volilno pravico tudi za ženo. Svet se jim je posmehoval, prinašal je zasmehljive članke o njih. Rekli so: žena naj bo v kuhinji in pri otrokih in ne v drž. zboru. Od druge strani se je zopet slišalo: saj žena že doma dosti klepeče, to bi bilo še kaj, če pride še v državni zbor! Žena je bila tako zaničevana in teptana, sploh se je mislilo, da niti ne zna misliti kaj več.

Prišla je svetovna vojna. Pokazalo se je, kaj vse žena zmore. Kamorkoli so jo postavili, je več kot v polni meri opravila svojo dolžnost. Pokazalo se je, da žena ni le držala tri ogle pri hiši, ampak tudi četrti oraj sveta, kajti, ako žena ne bi bila napela vse svoje mišice, bi bil svet danes mrtva, podrti groblja. Res, da so ji otroci in starčki pomagali, kar so pač mogli, ali največ in najtežje je morala opraviti sama vsa dolga štiri leta. Ves ta čas je bilo na milijone najboljših mož v strelskih jarkih, a žena je morala poleg svojega dela prevzeti še delo teh milijonov mož.

Žene so vzdrževale vse. Zato pa tudi svet danes drugače misli o ženi, kakor je mislil nekdaj. Izprevideli so, da ji ne bodo smeli dajati samo delo, ampak tudi pravice. Tudi proletarska žena mora te pravice zahtevati z vso silo in dobro paziti, da jih tudi obdrži, zakaj plazijo se že sence, ki preže, kako bi ji te pravice iztrgale iz rok.

Nikdar nismo videli dam buržoazije med nami. Sramovale so se nas. Kdaj ste videli v celni vojni dame v baržunastih jopičih, da bi bile ure in ure čakale tu kruh, tam mleko, drugje zopet cele ure za 10 dkg mesa in da bi bile doma pustile vse delo in zaklenile male otroke brez varuha?

Ko dobe žene volilno pravico, se bodo te dame pojavile med nami. Videle boste, kako se jim smilimo, kako so pripravljene nam pomagati. Kakor je proletarec prijel železno metlo in začel pometati, istotako mora biti pripravljena proletarka, da pomeče z vsemi tistimi, ki se jim niti sanjati ne more, kaj je delo in trpljenje, ker so delale in trpele zmirom druge žene zanje.

Soderužica Alojzija Štebije va pozivlja žene, naj se ne puste zapostavljati in tudi ne smejo verjeti obljubam. Proletarka sama mora stopiti na plan in zahtevati popolno politično enakopravnost. Na socialnem polju čakajo žene največje naloge: »Oskrba za delavske žene porodnice. Varstvo otrok. Pozivlja tudi, da se naj organizira delavska žena v soc. dem. stranki, ker le taista se je vedno odkrito borila proti izkoriščanju žene in za njene politične pravice, za osvoboditev proletarijata izpod kapitalističnega suženjstva. Nastopala je vedno proti vojni, z vsemi močmi, ki so ji bile na razpolago. Klerikalci so bili največji hulaški na vojni in živo se je spominjamo, kako so blagoslovljali orožje, ki je morilo naše brate ...

Liberalci so v vojnem času slekli svojo staro suknjo in jo zamenjali z novo, ter jo nazivaljo »demokracija«. A so bili in bodo ostali sovražniki vsake demokracije.

V debati so govorile še soderužice: Brezarjeva in Fani Makuc in druge.

Sodrug Štefan Dražil pozdravi konferenco v imenu del. izobraževalnega društva Svobode, kjer je organizirano že veliko število žena, ter bodri na delo.

Konferenca je po obširnem razpravljanju o pravicah in nalogah žene sprejela naslednjo

resolucijo:

1. Žene se poprimejo z vso verno boja za politično, socialno in kulturno enakopravnost žene.
2. Organizacija naj se razširi kar najbolj po vsej Sloveniji, v to svrhu naj se skliče širša konferenca.
3. Med ženskami naj se širi izobrazba, najbolj pa ideja socializma. Sklene se stopiti v stik z izvrševalnim odborom stranke, da dajo na razpolago prostor v dnevniku »Napreje« za »ženski vestnik«. Od časa do časa naj se izda propaganden spis po nizki ceni.
4. Prvi maj delavke - žene slovesno praznujejo.

Strokovno gibanje.

Konferenca kovinarjev v Ljubljani.

V nedeljo, dne 23. t. m. so zborovali v mestni posvetovalnici kovinarji iz vse Slovenije ter ustanovili Osrednje društvo kovinarjev in sorodnih strok za Slovenijo. Konferenco je otvoril provizorični predsednik s. Kocjan. Na konferenci sta bila tudi zastopnik Avstrijske kovinarske zveze z Dunaja in zastopnik zagrebških kovinarjev.

Situacijsko poročilo je podal s. Mihevc, ki je naslikal ogromni razvoj kovinarske organizacije. Ustanovilo se je deset podružnic in ena vzporednica. Tudi mezdni gibanj so imeli kovinarji več: Na Jesenicah, v Litlji, pri Sv. Lovrencu in pri ljubljanskih tvrdkah Samassa, Tönnies ter Kastelic in Zabkar je delavstvo v meznem gibanju.

S. Bartumek z Dunaja je s toplimi besedami pozdravil v češčini lepi razvoj kovinarske organizacije na Slovenskem ter opominjal k združitvi proletarijata. Za njim je govoril s. Kavrič iz Zagreba, ki je zlasti naglašal potrebo združitve jugoslovanskega delavstva in sporočil pozdrave hrvaških kovinarjev.

Na konferenci so se tudi dognala prestopna določila za prestop članov iz avstrijske kovinarske zveze v Osrednje društvo in obratno. Z obeh strani se priznata je organizaciji Avstrijska kovinarska zveza na Dunaju in Osrednje društvo kovinarjev in sorodnih strok za Slovenijo s sede-

žem v Ljubljani, ki sprejemata med seboj člane. Društveniki kovinarske Zveze, ki so bili 31. dec. 1918 v slovenskem okrožju, se priznavajo kot člani Osrednjega društva od 1. januarja 1919. Osrednje društvo prevzame te društvenike z vsemi že doseženimi pravicami in veljajo zanje določbe Osrednjega društva. Osrednje društvo se zaveže vsem drugojezičnim tovarišem iti na roke v pojasnilih in izobraževalnih pomočkih. Slovenski delavci dobe slovenski strokovni list »Delavec« in nemški »Metallarbeiter«, če ga žele. Upravi obeli listov se zavezuje objavljati potrebna obvestila obeli zvez v informacijo članov. Inventar, knjižnice in blaginjsko stanje podružnic, ki pripadajo Jugoslaviji, preidejo v last Osrednjega društva s 1. januarjem 1919. Osrednjemu društvu odstopi dunajska kovinarska zveza pripadajoči del imetja, ki pripada številu članov in razmerju imetja. Obračuni za zadnje četrtletje 1918 se morajo pravilno izvršiti z avstrijsko zvezo kovinarjev. Ker promet ni odprt, se ta denar pošlje Osrednjemu društvu v Ljubljano, da ga naloži v denarni zavod. Obračun z avstrijsko zvezo se izvrši potem, ko bo to mogoče. Obračun se mora tako urediti, da pripadejo vsi člani, ki so pristopili v novembru in decembru 1918. Osrednjemu društvu v Ljubljani. V oktobru sprejeti člani gredo še na račun avstrijske kovinarske zveze.

Nato je poročal s. Hlešč o blaginjskem stanju in s. Porenta o reviziji. Poročilo je konferenca odobrila.

Sprejeti sta bili še dve resoluciji, ena na ministra Vitomira Korača, ki zahteva takojšnjo izvedbo obrnega nadzorništva, kakor ga določa predloženi zakonski načrt, drugo pa na Narodno vlado za Slovenijo, v kateri se zahteva uvedba delavskih zaupnikov. Obe resoluciji sta bili soglasno sprejeti.

V odbor so bili izvoljeni ss.: Kocjan Ivan, predsednik; Koleča Viktor, podpredsednik; Mihevc Ignacij, tajnik; Hlešč Ivan, blaginjski; odborniki: Vrhovec Jakob, Porenta Jakob, Ropret Ivan, Selnikar Anton, za Jesenice; Gabriel Franc, Povše Marko, Rotar Filip, za Celje; Holzenger Anton, v kontrolo; Svetek Franc, Tišler Ludvik.

Nadalje je govoril s. Mihevc o zmagoitem pohodu kovinarske organizacije. Združujemo se, da dobimo dovolj moči, da predlagamo družabni red. Ni več mladenosti med kovinarji, povsod se zbujajo ti trpitelji samozavesti, k spoznanju pomena in namena organizacije. S. Bartumek je opisal razmere zunaj. Samo na Dunaju je 30.000 kovinarjev brez dela. Za te brezposelne je izplačala centrala že 1.200.000 K. Nemška Avstrija je izplačala že nad 17 milijonov K, ker ima nad 400.000 brezposelnih delavcev. Opominja kovinarje, da se s podvojeno silo organizirajo za boj proti mednarodno organizovanemu kapitalizmu.

Konferenco sta pozdravila tudi sodrug dr. Korun (za stranko) in inž. A. Štebi.

Kovinarska organizacija za sedaj ne izda članskih knjižic, pač pa objavi glavne določbe v »Delavcu«.

Kovinarska organizacija, ki je s to konferenco šele resnično začela kot taka in organizatorično urejena delovati, ima vsekakor najlepšo bodočnost. Želimo ji iskreno popolnega razvoja in procvita.

Mezdno gibanje.

Uspehi strokovne organizacije zidarjev na Hrvaškem.

S 15. t. m. je stopil v veljavo dogovor, po katerem se zjamči osemurni delavnik in sledeče plače: Za zidarje prvega in drugega leta po izšolanju K 2:60 do 3 K na uro. Za vse ostale zidarje minimum K 3:60, maksimum K 4:20. Med temi cenami je dogovor prost. Take plače so se začele izplačevati z dnem 22. t. m. — Tako poroča »Sloboda« iz Zagreba.

Uspeh organizacije. Delavke v tovarni kandidov v Osijeku so na podlagi svoje trdne organizacije izvajale povišanje svojih dosedaj mizernih plač. To je zopet dokaz, da si delavci in delavke morejo svoj položaj izboljšati le s trdno organizacijo!

Mesarski pomočniki so si v Osijeku osnovali svojo strokovno organizacijo, ker se tudi njihove življenjske razmere slabšajo in ker morajo delati celo do 14 ur dnevno.

Gibanje francoskih železničarjev. Francoski železničarji so zahtevali povišanje plače, osemurno delo in podražavljenje železnic. Te zahteve se morajo izpolniti do 1. aprila.

Kultura.

Repertoar Narodnega gledališča. Dramsko gledališče: Danes ostano gledališče zaprto. Jutri, 1. aprila, ob

pol 8. zvečer Finžgarjeva nova, še neuprizorjena drama v treh dejanjih »Veriga« izven abonementa. V sredo, 2. aprila, Finžgarjeva drama »Veriga« za abonement »B«. — Operno gledališče: Danes ob pol 8. zvečer »Slovaška princeska« za abonement »A«. Jutri, 1. aprila, ostane gledališče zaprto. V sredo, 2. aprila, ob pol 8. zvečer »Boheme« za abonement »A«.

Španska muha. Burka v treh dejanjih. Spisala Arnold in Bach. Poslovenil R. Z. Režiser A. Danilo. Ta veseli fabrikat s svojim pikantnim naslovom je sicer nemškega izvora tvrdke Arnold & Bach, pa nosi na sebi vse znake sličnih francoskih izdelkov. Komad je starejše sorte. Staromodna zapletljiva, pritrjena ad absurdum, prilična porcija karakterne in situacijske komike, ne povsem originalne sicer, pa vendar zavzete, eksotičizmi kot tarantela, španska plesalka, asirijolog i. dr., nekaj dobrih in posrečenih dvotipov — vse je lepo odmerjeno in preračunano ter odeto v jako prozoren pačolan pikanterije, ki tako prijetno sčepeta pohlevni meščanski okus. Delu samemu ne pripisujem literarnih vrednot, vzlic temu pa si ga raje ogledam dvakrat, nego »Ulico šte. 15« enkrat samkrat. — Igrali so dobro, živahno, s primernim podčrtavanjem in karikiranjem ter očito ljubeznijo, ki prča, da snov in atmosfera igre odgovarja umetniškimi razpoloženjem sodelujočih akterjev. Kakor izven okvira, nekam trd, je bil edini r. Bratina, kar pa mu jaz prav nič ne štejem v zlo. Najboljše je bil g. Železnik v ulgi asirijologa, ki je poskusil ustvariti zares verjeten tip komičnega žanra. Gosp. Drenovec je bil kot mladi odvetnik dr. Gerlah v igri in govoru prav prikupen dečko. Njuni partnerici gđ. Čarvasova in Mira Danilova ste bili v igri prav letni šubretki, taka srčkana neznatna dekletca, kakor jih je vsak dan polna ulica. Pristen tip ljubljanskega purjarja, trgovca z »ženofom«, je podal g. Danilo, še dokaj vrjetno v igri in zelo izrazito, včasih še preveč; manj izrazita je bila njegova žena, g. Bukšekova. G. Gregorin je v Tidemayerju pogodil svojo masko in igro, g. Rasbergerja Wimer ne izključuje talentiranosti. — Meščanska gospoda je zasedla vse prostore in burno hvalila pridne igralce; sledila je zadržljivo slikam, ki so jo morda spominjale njenih lastnih dogodivščin in avantur. Saj je lahko ponosna, ko vidi, kakšne globoke poklone dela naše narodno gledališče njenemu umetniškemu okusu!

Kralj na Betajnovi. V pondeljek so se poskusili vrhniški diletanti na desekah nar. gledališča v jako kočljivi zadevi — Cankarjevemu »Kralju na Betajnovi«. Igrali so v prid spomeniku pokojnega pisatelja na Vrhniki in ljubljanska publika, ki ji je Ivan Cankar in njegov spomenik deveta briga, seveda ni posetila predstave; gledališče so zasedli gostje z Vrhnike, ljubljanski literatje, gledski igralci in nekaj malo častnih izjem; drugače je zevala praznina. Izbor igre same prča, da imajo Vrhniki mnogo samozvesti; saj to je bila očitna tekma z ljublj. gledališčem in njegovo vzporeditvijo, ki se je vršila pred nedavno. Gostje z Vrhnike so se zmotili, ko niso vpoštevali dejstva, da je atmosfera resnega gledališča druga nego diletantskega odra; da so druge zahteve, drugo merilo, druga sodba. To vse so začutili menda tudi sami, ko so stali pred kritičnejšo, čisto neznanom publiko, ki je v svojem bistvu povsem ravnodušno za njih uspeh ali neuspeh: to spoznanje je očitovala njih igra, ki je bila preplaha, nesigurna, tempo vse prepočasen. Če resno in stvarno umetniško mnenje vzporeditve ne more tajiti, da je nujna predstava gledalcu mnogo zanimivega in podučnega. V Slovincih je izreden igralski dar največja redkost; tem več pa je v nas ljubezni in smisla za gledališče. Samo to dvojje in pa hvalevredno hotenje mora sprito te predstave registrirati umetniška kritika. V tej tekmi je resnično zinagala pravzaprav samo Lužarica, ki je s svojim tragičnim patosom ob drugem nastopu nadkrilila svojo ljublj. tekmovalko. Vsi drugi so storiili kot diletanti svojo dolžnost, izrekli par začetnikov, ki so bili menda prvič v svojem življenju na odru. Ako abstrahiram vse pomanjkljivosti v igri, vse medle prizore, mrtve točke, mimične nedostatke, nemodulirani govor in druge oglatosti in neizpoljenosti, priznam, da sem našel tudi nekaj razveseljivega talenta, ki pa mu seveda nedostaja kulture in rutine. Toda tudi to pride, kdor nosi v svojem srcu resnično ljubezen do gledališča in dramske umetnosti. Zasedel sem že tupatam po deželi velike neznane gled. umetnike, zveste učence te

Gospodarstvo.

Zadružno gibanje.

Največji socialistični konsumni zadrugi na Čehoslovaškem združeni! Konsumni društvi »Včela« in »Vzajemnost« sta se združili te dni v eno društvo, kojemu bo »Vzajemnost« načelovala. Ta dogodek, ki je nastal pod vplivom združitve avtonomistov s centralisti — dasi je bil preje že dalje časa pripravljen — je velikega pomena za čehoslovaško zadružno gibanje. Vse gibanje dobi s tem društvo — ki bo sploh največje na Čehoslovaškem — veliko oporo. Oglejmo si malo ti dve društvi: »Vzajemnost«, centralistična, ustanovljena 1897, je imela v svojem 21. letu obstoja pri 18.794 članih s 77.647 osebami in 27 prodajalnih K 15.049.173:75 tržbe in K 30.260.000 denarnega prometa. Vplačanih deležev je bilo K 344.000. Rezervni fond znaša K 200.000. Društvo ima K 1.043.000 hranilnih vlog. — V svojem 20. letu je imela zadruga kron 5.604.000 blagovnega prometa. Zvečal se je ta torej za K 9.445.000 ali za 268 procentov. — Letošnje leto je imela »Vzajemnost« le v januarju in v februarju 3:6 milijona kron blagovnega prometa, tako da pričakujejo, da bo imela letos »Vzajemnost« sama najmanj 21 milijonov tržbe. Deležev je letos že nad 400.000 K. Prodajalen 28. Torej tukaj vidimo, kakšnega pomena je »Vzajemnost« za socialistično gibanje Čehoslovaške. In sedaj še »Včela«! Ustanovljena v letu 1910, od separatistov, je imela v 7. letu obstoja (1917) blagovnega prometa pri 3000 članih v 12 prodajalnih 800.000 K. In v 8. letu znaša prodaja blaga pri 3324 članih v 14 prodajalnih nad 3.235.000 K. Društvo se pa še vedno večja. Ko bosta obe društvi delali skupno pod vodstvom najboljših čehoslovaških konsumnih združnikov kot so to drugi: J. Fišer, Bečvarovsky, V. Navratil, Sotolář, Kovanda in drugi, tedaj bo zadruga, delujoča z združnimi močmi v svojih 42 prodajalnih dosegla promet 30 milijonov na leto in še več. Lahko se bo upirala privatni trgovini; bo velik in odločujoč faktor tudi pri državnih uradih njene stroke. Da, celo cene bo s svojim cenim oddajanjem živil lahko regulirala. — Ne bo več medsebojne konkurence med obema delavskima zadrugama, kot doslej; društvi bosta delali kot eno, kar bo gibanju zelo, zelo koristilo. To društvo »Vzajemnost—Včela« bo torej na vsak način velikanskega pomena za bojujoče se organizirano delavstvo, združeno pod rdečim praporom Marxovega komunističnega manifesta. Novo ustanovljenemu podjetju želimo kar največjih uspehov. Pogumno v boj za večji blagobit razredno-zavednega proletarijata!

Najnovejše vesti.

Pogajanja s socialistnimi demokrati.

LDU. Belgrad, 30. (JDU.) Včeraj zvečer je imel ministrski svet sejo, na kateri so razpravljali o rekonstrukciji kabineta in zasedenju izpraznjenih ministrskih mest. Uspeh seje še ni znan, toda po dosedanjih dispozicijah ni verjetno, da stopijo v vlado socialisti in narodni klub.

LDU. Belgrad, 30. (JDU.) Pogajanja med vlado in socialisti še niso došla do pozitivnega uspeha. Socialisti zahtevajo kot pogoj za sodelovanje v kabinetu, da se zagotove najširše svobode, kakor svoboda tiska in zborovanja, proglašenje srbske ustave za ves teritorij kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovincov. Nadalje zahtevajo socialisti kategorično izjavo, da naša država ne bo sodelovala vojaško za preprečenje revolucije na Ogrskem. Poleg tega zahtevajo socialisti za svojega predstavnika v kabinetu pooblastilo, da naredbenim potom izda gotovo reformo, ki bi onemogočila kompromis z veleposestniki v izvajanju predhodnih del glede vprašanja agrarne reforme. Zdi se, da vlada noče na noben način pristati na te zahteve socialistov. Vlada je pripravljena dati jim dva portfelja v kabinetu, toda ne zahtevanih garancij. Tudi noče poveriti socialistom izvedbo agrarne reforme, ker hoče osnovati posebno ministrstvo za agrarno reformo, ki ga naj bi dobil zaupnik kake meščanske stranke. Vseled vladine nepopustljivosti prevladuje v socialističnih krogih prepričanje, da je treba zavzeti stalistične principijelne opozicije.

Omejitve dvajsetih denarja iz denarnih zavodov.

LDU. Zagreb, 30. Hrvatski ban dr. Paleček je izdal z ozirom na dviganje denarja iz denarnih zavodov nastopno naredbo z dne 29. marca 1919, št. 2452: Ker se opaža, da posamezniki zopet zbirajo denar in ga drže doma na škodo vsega narodnega

ga gospodarstva in na škodo državnih interesov, odredim, da denarni zavodi (hranilnice, banke itd.) niso dolžni izplačati na vložne knjižice, na tekoči račun in na blagajniška nakazila do vstetega 21. aprila 1919 posamezni stranki več nego 5000 kron. Ta omejitev se ne nanaša na denarne zneske, ki so bili vloženi po izdajanju te naredbe.

Zborovanje komunistov v Gradcu.

LDU. Gradec, 30. (DunkU.) Danes dopoldne so zborovali v Industriehalle komunisti. Na zborovanju sta vodji komunistov Maresch in Thomann govorila o dogodkih z dne 22. februarja v Gradcu in o diktaturi proletarijata. Na poziv socialno-demokratskih organizacij je prišlo tudi več pripadnikov socialno-demokratske stranke, kojih govornik dr. Eisler je oporekal izvajanjem z Dunaja došlega komunističnega Thomanne. Eislerjev govor je bil večkrat prekinjen z burnimi klici. Thomann je predlagal resolucijo, s katero izraža zborovanje ogrskemu proletarijatu in njegovim poverjenikom v vladi najsrečnejše simpatije. Resolucija je bila na predlog predsednika Marescha proti ugovoru dr. Schacherla, sprejeta.

Izključanje sovjetske republike v Besarabiji.

LDU. Curih, 29. (DunkU.) »Corriere della sera« objavlja vest »Daily Telegrapha« iz Varšave, da so izključili v Besarabiji sovjetsko republiko. Proklamacija sovjetske republike se je izvršila v Chotinu na podlagi dogovora z ruskimi in ukrajinskimi boljševiki, ki nameravajo ustvariti med Moskvo in Budimpešto neposredno zvezo. Voditelj besarabske sovjetske republike je izdal manifest, kjer izjavlja, da je osvoboditev Besarabije od rumunskega jarma prva naloga. Vojaška akcija proti rumunski posadki se je takoj pričela. Nekemu polku se je posrečilo, potisniti Rumune proti Lagi. Drug polk je zasedel Sadagoro.

Z mirovne konference.

LDU. Amsterdam, 30. (DunkU.) »Algemeen Handelsblad« poroča iz Pariza: Zelja Italijanov, da se istčasno kakor z Nemčijo sklene mir tudi z Avstrijo, bo najbrže izpolnjena. Na ta način bi nastala možnost, da bodo države, ki so nastale na ozemlju bivše monarhije, pri tej priliki slovesno priznane. Razume se, da je v današnjih okoliščinah nemogoče skleniti mir tudi z Ogrsko. Vsekakor bo pa mir z Nemčijo in Avstrijo podpisan tudi v tem primeru, ako bi razna pereča vprašanja, kakor na primer vprašanja Turčije, še ne bila rešena.

Strah pred boljševizmom.

LDU. Amsterdam, 30. (DunkU.) »Algemeen Handelsblad« prinaša vest iz Pariza, da so vojaške oblasti Francije, Angleške, Amerike in Italije obvestile svet četvorice, da se mora takoj pričeti boj proti boljševizmu na Ogrskem in v Rusiji, ker bi se ga sicer moralo izvajati na Renu.

Zopet boljševiška zarota v Parizu.

LDU. Berlin, 30. (DunkU.) »Bureau Europa Press« je prejel posredno iz Pariza vest, da je tamošnja policija prišla na sled obsežni boljševiški zaroti, katere namen je, odstraniti vodilne državniške antante z atentati. Zlasti proti velika nevarnost Clemenceauja in Wilsonu, katere baje nadlegujejo zarotniki vsak dan z grozilnimi pismi.

Amerika zamerja čete v Evropi.

LDU. Lyon, 30. Iz Washingtona poročajo: Departement za vojne stvari namerava čimprej zbrati 50 tisoč prostovoljcev za vojaško službo v Evropi. Ti prostovoljci bodo v prvi vrsti nadomestili one vojske ameriške armade na Francoskem, ki se žele vrniti v Zedinjene države.

Raznosterosti.

*** Svetovna tonaža in sedanji položaj.** Mr. Edvard Hurley, predsednik pomorskega departementa v Zedinjenih državah, je izjavil v svojem izveštvju o položaju svetovne tonaže, da ceni točasn primanjkljaj celokupnega ladijskega prostora, s katerim bi morala razpolagati svetovna trgovina, na 16.225.000 ton. Meseca julija 1914 je obsegal svetovni ladijski prostor 42.225.000 ton; vojna je znižala to vsoto na 37.000.000 ton, tako da znaša izguba, povzročena po vojni, okoli 5.225.000 ton. K tej izgubi moramo prišteti še 12 milijonov ton primanjkljaja, ki je nastal na ta način, da so tekom vojne gradnje v ladjedelnicah napredovale veliko počasneje. Zavezniki in nevtralcji so izgubili po mnenju Hurlevja 15.218.000 ton; nadomestili so pa deloma to izgubo potom kolikor mogoče intenzivne de-

lavnosti v ladjedelnicah ter so zaplenili tudi veliko število ladij sovražnih držav. Pridobili so na ta način kakih 14.249.000 ton, tako da imajo pravzaprav čistega primanjkljaja samo 969.000 ton. Izgube osrednjih držav so mnogo obširnejše, kajti za tri milijone 16 tisoč ton njihovih ladij je bilo uničenih oziroma zaplenjenih, dočim so same zaplenile in zgradile samo 740.000 ton. Od vseh držav so imele samo Zedinjene države in Japonska kljub vojni prirastek na tonazi. Japonska trgovska mornarica se je ojačila za 25% ladijskega prostora. Mornarica Zedinjenih držav pa celo za 125%.

*** Pomisleka vredna zastavnica.** Iz New Yorka poročajo: »New York Globe« in 12 drugih ameriških listov je stavilo svojim čitateljem nastopno vprašanje: »Jeli dobro, da vstopijo Zedinjene države v zvezo narodov in da ščitijo mir?« Rezultat je bil zelo poučen. Listom je dospelo 66.795 odgovorov, od katerih je bilo 49.515 za vstop v zvezo in 17.280 proti.

*** Nemškemu ekscesarju primanjkuje denarja.** Kakor se poroča iz Weimarja, je Viljem Hohenzoller za-prosil nemško vlado, naj mu pošlje denar, ker dolguje svojemu gostitelju v gradu Amerongen 40.000 frankov. Vlada je odredila preiskavo, da se oceni imovina Viljema. Pri tej preiskavi se je dognalo, da poseduje Viljem II. premoženje 75 milijonov mark. Vseled tega je odredila weimarska vlada, da ugodi želji ekscesarja, in mu pošlje vsoto 600.000 mark.

*** Nov način izdelave plinov.** Po poročilih iz Kristijanije se je posrečilo nekemu ravnatelju plinarne v Bergenu obenem z nekim slavnim kemikom po triletnih poizkuhi iznajti nov način izdelave plina, po katerem se bo zmanjšala potreba materiala za približno 80% in iz vsake tone premoga bo mogoče napraviti mesto dosedanjih 300 m³, 500 m³ plina.

*** Papež se boji boljševizma.** Papež je poslal na mirovno konferenco pismo, v katerem nasvetuje, da se sklene z Nemčijo čim preje narodu povoljni mir, ker bi se drugače mogoče razširili boljševizem po celi Evropi. Slava diplomatski dalekovidnosti papeža! Boljševizmu bi se stavila začasno na pot edino pametna demokratska politika, toda ne sedanjne nasilje. Imperialistične orgije zmagovalnih držav razvijajo strasti, ljudstvo pa si samo ustvarja svojo politiko.

*** Boljševiki širijo kulturo.** 20. marca se je sestala v Moskvi splošna konferenca ruskih organizacij za razširjanje kulture med proletarijatom. Konferenca se deli na oddelke za gledališče, glasbo, upodabljanje, umetnost, literaturo in za ustanavljanje klubov.

*** Vojni izdatki antante.** Po računu Narodne banke v New Yorku je veljala vojna antantne države skupno 617 milijard frankov. Od te vsote odpade na Angleško približno 207 milijard, na Francijo 134, Rusijo 107, Ameriko 90, Italijo 42, na Belgijo 35 milijard. Koliko bi lahko koristile te milijarde človeštvu, če bi se porabile namesto za preclivanje človeške krvi, za prosveto in podpiranje številnega bednega ljudstva!

*** Stroga obsodba.** Belgijsko redarstveno sodišče v Krefeldu je obsodilo princzino Marjano Eleonoro Ahrenberg na trimesečni zapor in 1000 frankov globe, ker je hotela utihotapiti pisma, ki so žajila belgijske čete.

*** Velika igralna afera pred sodiščem.** V zadnjem času se je v najuglednejših zagrebških kavarnah hazzardiralo za zelo velike vsote. Da se temu zlu pride v okom, je odredil šef kriminalnega redarstva obsežen lov, pri katerem je prišlo nad 30 igralcev v roke policije. Glavna razprava proti tem igralcem se je vršila 22. t. m. pred okrajnim sodiščem v Zagrebu.

*** Boljševiški praznik v Petrogradu.** »Times« poroča iz Helsingfors: 1. marec je bil v Petrogradu svečano praznovan od boljševikov kot obletnica ustanovitve »rdeče garde«. Mesto je bilo vseled tega okrašeno in umetno razsvetljeno. Pred »zimsko palačo« se je zbralo nad 30.000 rdečih gardistov. Zvečer

je bil svečan sestanek v sovetu Predsednik petrograjske komune. Zinowja, je imel govor, v katerem je povdarjal: »Rdeča vojska se ne bo borila samo v Rusiji, ampak tudi po ulicah Londona, Pariza in Rima za velike komunistične ideale.«

*** Plače ogrski rdeči vojski.** Revolucionarni vladni svet je odredil ustanovitev proletarske armade svetovne ogrske republike na podlagi revolucionarne discipline. Tako imenovana Rdeča vojska bo sestavljena zlasti iz članov organiziranega delavstva in iz sedanjih proletarskih vojakov. Vojak Rdeče vojske bo dobival vso oskrbo, obleko in opremo in razen tega vsak mesec po 430 K plače. Vsak član njegove rodbine bo prejemal rodbinsko doklado po 50 kron na mesec. Vojaki, ki morajo skrbeti za rodbino, bodo dobivali vsakega pol leta po 300 kron za stanovanje. Vsak vojak, ki je služil po leta brez prigovora, dobi nagrado 300 kron. Razen tega bo dobival pri uporabi za brahialno silo zunaj me: vsak dan po 2 kroni in plačilo za obrabo obleke. Sovjetska vlada smatra za svojo najsvetejšo dolžnost, skrbeti za padle in za ranjene. Neposredno vodstvo in organizacija armade je naloga narodnega komisarjata za vojne posle. Vsak vojak ima dolžnost, boriti se za interese proletarijata proti vsem notranjim in zunanjim sovražnikom.

*** Odloček izpred francoskega sodišča.** Pri zaslišavanju prič proti Clemenceaujevemu napadalcu Cottinu, je vladala v dvorani tako težka atmosfera, da je obtožencev zagovornik zaspal. Cottin se je nagnil preko svoje ograje, potepal odvetnika po ramenih in rekel: »Ti spiš Bruto, a Cottin je v nevarnosti!«

*** Karel Habsburg odšel v Švico.** Zadnji »maziljenec« in cesar bivše Avstro-Ogrske po bežji volji, Karel Habsburg, se je 24. t. m. preselil v Švico. To je čisto prav. Prvi nemški cesar Rudolf Habsburg, je prišel iz Švice, sedaj pa, ko so odslužili, so se zopet preselili v Švico.

*** Odločnost ruskih socialistov.** »Humanite« poroča, da so člani socialističnega poslanskega kluba v francoskem parlamentu priredili srčen sprejem ruskim socialistom desnice Cidzeju in Cereteliju, ki sta izjavila, da so vse vesti o grozotah, ki jih izvršujejo boljševiki, napačno izmišljene. V očigled zedinjenja v nekih principijelnih vprašanjih, se združijo vse ruske socialne stranke, da se upro, ako bi se antanta hotela vmešavati v notranje zadeve Rusije.

*** Ravnateljica gledališča.** Gospa Andrejevna, žena pisatelja Maksima Gorkija, je bila imenovana za ravnateljico državnega gledališča v Moskvi.

Izdajatelj in odgovorni urednik:

Josip Petejan.

Tisk »Učit. tiskarne« v Ljubljani.

Aprovizacija.

Meso na rdeče izkaznice B vilke 601 do konca se ne razdeljuje, kakor je bilo razglašeno v torek, ampak v sredo, dne 2. aprila po že določenem redu. Razdelitev se zato zakasni za en dan, ker aprovizacija v praven času ni prešla živine.

Speh na rdeče izkaznice B od št. 1052 do št. 1611. Stranke z rdečimi izkaznicami B prejmejo speh v torek, 1. aprila, v aprovizacijskem skladišču pri Mühleisnu na Dunajski cesti. Določeno je ta-le red: dopoldne od 8. do 9. št. 1052 do 1131, od 9. do 10. št. 1132 do 1211, od 10. do 11. št. 1212 do 1291, popoldne od pol 2. do pol 3. št. 1292 do 1371, od pol 3. do pol 4. št. 1372 do 1451, od pol 4. do pol 5. št. 1452 do 1531 in od pol 5. do pol 6. št. 1532 do 1611. Stranka dobi za vsako osebo po pol kilograma špeha. Kilogram stane 24 K.

Proda se

nekoliko rabljen, še dobro ohranjen

tudi zamenja za koruzo

ali krompir. Vprašanja

na Ivan Krasovec, Bri-

barjevo, p. Nova vas, via Vel. Lašce.

Naznanilo.

S tem naznanjamo, da se

„Pisarna okrajne bolniške blagajne“

dne 30. sušca t. l. preselila v lastno hišo, Jarkova ulica (Grabergasse) št. 8 v pritličje.

Okrajna bolniška blagajna Celje.